

Mümin'in Yahudi Kiblesi ile İmtihanı?..

Yayınlanma Tarihi: 5 Şubat 2018

Yusuf'un, kardeşleri tarafından başına bir iş getirilip horlanmış ve aşağılanmış şekilde köle kervanıyla Mısır'a yollanması, aynı zamanda İsrail oğullarının uzun^[1] ve sancılı Mısır dönemlerinin başlangıcıdır. Yahudiler açısından bu yolculuğun başlattığı olaylar o günden sonra tüm tarihleri boyunca yaşadıkları şeylere yön vermiştir. Hatta Süleyman krallığından sonra Yahudilerin bir daha birleşmemek üzere iki parçaya bölünmelerine sebep olan olaylar da Yusuf ve Yakup zamanında yaşananların devamıdır.

Süleyman'ın ölümünden sonra onun kurduğu büyük krallık iki parçaya bölünmüştü (m.ö. 931). Bir tarafta Yakup'un Yahuda ve Benyamin adlı oğullarının soylarından gelenlerin oluşturduğu "Yahuda" krallığı, diğer tarafta ise diğer 10 erkek oğulların soyundan gelenlerin oluşturduğu "İsrail krallığı"...^[2] Aslında bu parçalanma tarih boyunca devam etmiştir.

Yahuda devletinin yönetimini elinde bulunduran kral Yeroboam, krallığın başkenti olarak Yakup ve Yusuf'un Mısır'a gitmeden önce yaşadıkları yer olduğunu kabul ettikleri "Şekem"^[3] ilan etmişti. Bununla da kalmamış yine Tevrat'a göre Yakup'un Mezbah^[4] edindiği "Gerizm dağı"^[5] nı kutsal mekân ve kible olarak belirlemiştir.

İlk bölünme Yahudiler ve Samiriler olarak iki farklı dinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Günümüzde dahi devam eden bu ayrışma göre iki taraf da birbirini kafir ilan etmektedir. Yahudiler, Jerusalem'i kutsal belde olarak Davut'un belirlediğini, oğlu Süleyman'ın ise Bet Ha Mikdaş (Kutsal ev)'i inşa ettikten sonra başka ilahlara tapınarak kâfir olduklarını söylemişlerdir.

Kral Süleyman firavunun kızının yanısıra Moavlı, Ammonlu, Edomlu, Saydalı ve Hititli birçok yabancı kadın sevdi. Bu kadınlar RAB'bin İsrail halkına, "Ne siz onların arasına girin, ne de onlar sizin aranızda girsinler; çünkü onlar kesinlikle sizi kendi ilahlarının ardınca yürümek üzere saptıracaklardır" dediği uluslardandı. Buna karşın, Süleyman onlara sevgiyle bağlandı. Süleyman'ın kral kızlarından yedi yüz karısı ve üç yüz cariyesi vardı. Karıları onu yolundan saptırdılar. Süleyman yaşlandıkça, karıları onu başka ilahların ardınca yürümek üzere saptırdılar. Böylece Süleyman bütün yüreğini Tanrısı RAB'be adayan babası Davut gibi yaşamadı. Saydalılar'ın tanrıçası Aştoret'e ve Ammonlular'ın iğrenç ilahı Molek'e taptı. Böylece RAB'bin gözünde kötü olanı yaptı, RAB'bin yolunda yürüyen babası Davut gibi tam anlamıyla RAB'bi izlemedi. Yerusâlim'in doğusundaki tepede Moavlılar'ın iğrenç ilahı Kemoş'a ve Ammonlular'ın iğrenç ilahı Molek'e tapmak için bir yer yaptırdı. İlahlarına buhur yakıp kurban kesen bütün yabancı karıları için de aynı şeyleri yaptı.

İsrail'in Tanrısı RAB, kendisine iki kez görünüp, "Başka ilahlara tapma!" demesine karşın, Süleyman RAB'bin yolundan saptı ve O'nun buyruğuna uymadı. Bu yüzden RAB Süleyman'a öfkelenerek, "Seninle yaptığım antlaşmaya ve kurallarına bilerek uymadığın

için krallığı elinden alacağım ve görevlilerinden birine vereceğim” dedi, “Ancak baban Davut’un hatırı için, bunu senin yaşadığın sürede değil, oğlun kral olduktan sonra yapacağım. Ama oğlunun elinden bütün krallığı almayacağım. Kulum Davut’un ve kendi seçtiğim Yerus̱alim’in hatırı için oğluna bir oymak bırakacağım.”[6]

Samiriler ise; Yakup ilk mabedi yaptığı, Yusuf’un kuyuya atıldığı ve Mısır’a gitmeden önce yaşadıkları yer olan Şekem’i değil de, Yaruşalim denilen ve Samiri^[7] Tevrat’ına göre hiçbir aslı olmayan yeri başkent yaptığı için önce Davut’u sonra da babası tarafından başkent ilan edilen yere bir mabet inşa edip, hac ve kible ilan etmesinden dolayı Süleyman’ı kâfir ilan etmişlerdir. Çünkü onlara göre Âdem’in yaratıldığı toprak Şekem toprağıdır, Yakup’un yaşayıp mezbah yaptığı yer ve Mısır’dan çıkarken Musa’nın mezbah yapın^[8] dediğı yer, Samirilerin “Arure Şalem” (Lanetli Şehir)^[9] dedikleri Yaruşalim (Kudüs) değil, İbrahim’in İshak’ı kurban ettiğine inandıkları Şekem’deki Gerizm dağıdır. Ayrıca Mısır’dan çıkışta mezarından çıkarılan Yusuf’un kemikleri vasiyeti üzerine Şekem’e, Har Ha Kodeş’e (Kutsal Dağ) gömülmüştür.^[10]

Müslüman, Yahudi veya Hıristiyan hatta seküler tarih yazıcıları, Tevrat’ta anlatılan kıssaların insanlık tarihi üzerindeki etkilerini görmek ve tarihi anlamak için, Tevrat’ı vazgeçilmez bir kaynak olarak görmekteler. Oldukça karışık ve eski yer isimleri olmasına rağmen Tevrat’a göre olayların geçtiğı yerlerin binlerce haritası yapılmıştır. Arkeolojik kazılar, tarihi kalıntılar üzerindeki çalışmalar Tevrat’ta belirtilen yer isimlerine göre yapılmaktadır. Tarih çalışmalarından elde edilen tüm bulgular Tevrat’ta anlatılan kıssaların belirleyiciliğı ve yönlendiriciliğı istikametinde veri haline dönüşürler. Sonuçta seküler veya dinler tarihi tamamen Tevrat ışığında elde edilen verilere göre şekillenmiştir. Müslüman müellifler tarafından kaleme alınan ve önceki resullerin kıssalarını anlatan Kısas-ı Enbiya kitaplarına, İslam tarihi adı altında yazılan tarih kitaplarına bakıldığında Tevrat bilgilerinin ne kadar belirleyici olduğı rahatlıkla görülecektir.

Mesela; Müslüman tarihçilerin tamamı Yaruşalim (Kudüs) şehri ve Süleyman tarafından yapılan Bet Ha Mikdaş (Beyti Makdis)’in, Allah tarafından Yahudilere kible ve hac yeri yapıldığı hususunda hem fikirdirler. Hatta Muhammed (a.s)’in Allah tarafından resul seçilmesinden hemen sonra, Mekke’de namaz kılarken kiblesinin, hep Kâbe ve Beyti Makdis aynı istikamete gelecek şekilde olduğunu, Medine’de ise namaz kılarken (yaklaşık 16 ay) yönünün Kâbe arkasında kalacak şekilde Beyti Makdis olduğunu söylemektedirler.

Bu söylemi sorguladığımızda ortaya şöyle bir durum çıkmaktadır. Kur’an Kâbe’nin kutsallık ve eminliğinin insanlık kadar eski olduğunu söylemektedir^[11] ve Beyti Atik olarak isimlendirdiğı Kâbe’nin herhangi bir grup, millet ve din gözetmeden tüm insanlığın toplanma merkezi kılındığını, İbrahim’e orada bir makam verildiğini bildirmektedir.^[12] Bunun yanında onlarca ayette Kâbe’nin kutsallığına vurgu yapılmaktadır.^[13] Üstelik, Kur’an’ın iniş süreci göz önüne alındığında Kâbe’nin kutsallığına ve dokunulmazlığına yapılan vurgunun daha ilk inen surelerde başlanmış olduğı

görülebilecektir. Mesela, Mekke'nin emin belde oluşundan bahseden Tin suresi 4. yılda, Beled suresi 5. yılda, “Yalnız şu beytin rabbine kulluk etsinler” diyen Kureyş suresi 2. yılda, İbrahim suresi 11. yılda, Kâbe'nin yerinin İbrahim'e gösterilişini, İbrahim'e insanlığı hacca çağırma görevinin verilişini, hac menasiklerini anlatan Hac suresi ise Mekke döneminin sonlarına doğru inmiştir.

Kur'an'da Kâbe'nin değerini, konumunu, dindeki yerini, insanlık açısından anlamını uzun uzadıya anlatan ayetlerden, Kâbe'nin namaz kılarken dönülecek istikametten çok daha fazla değeri olduğu anlaşılmaktadır.

Bunlara rağmen Müslüman tarihçiler ve hatta tefsirciler, Davut zamanında Kâbe'nin hükmünün kalktığını, Davut aracılığı ile Yaruşalim (Kudüs)'in kible ve hac merkezi kılındığını söylemektedirler.^[14]

Şimdi Kâbe hakkında bu kadar açık ayetler dururken onun hükmünün kaldırılıp yerine Yaruşalim (Kudüs)'in insanlığın merkezi, emin belde, kutsal belde, hac merkezi, namazda dönülmesi gereken kible olduğunu ve hatta Davut'tan sonra gelen elçilerin Kâbe'yi değil de Yaruşalim'i kutsal belde kabul ettiklerini söyleyebilmek için çok kuvvetli delillerin olması gerekmektedir. Çünkü Yaruşalim'in Kible ve Hac merkezi olması demek, en azından Kâbe'nin yeniden kible yapıldığı şeklinde anlaşılan Bakara 144. ayetten önce inen ayetleri anlamsız kılmaktadır. Tin suresi Bakara suresinden çok önceleri inmiş ve “Heze-l beledi-l emin” diyerek Mekke'nin emin belde olduğunu söylemiştir. Daha Muhammed (a.s.)'in risâletinin ikinci yılında inen Kureyş suresi “Felya'budu Rabbe heze-l beyt” “Yalnızca şu evin Rabbine kul olsunlar” buyurmuştur.

Eğer Hac merkezi ve kible Davut zamanında Yaruşalim yapılmışsa ve Beyti Makdis'in kible ve hac merkezi olduğu hükmü Medine döneminin ortalarından sonra indiği kesin olan Bakara suresindeki 144. ayeti ile *Nesh* edilmişse, şu durumda bu ayetten önce gelen ve Kâbe'yi işaret eden tüm ayetlerin hiçbir anlamı kalmamaktadır.

Bundan daha da önemlisi, bu durumu açıklayan çok kuvvetli delillerin Kur'an'dan bulunamaması, Muhammed'i (a.s.) müşriklerin gözünde iki yüzlü konuma düşecektir. Allah Resulü'nün bir yandan müşriklere “Yalnızca şu beytin rabbine kulluk edin” diyen Kureyş suresini tebliğ etmesi ama kendisinin ise Davut zamanında kible ve hac merkezi yapılmış Beyti Makdis'e dönüyor olması nasıl izah edilebilir?..

Bu durumda Davut zamanında Kâbe'nin hükmü askıya alındı, onun yerine Yaruşalim'deki Beyti Makdis konuldu ve bu durum Kâbe'ye kible ve hac merkezi olma statüsünü geri veren Bakara 144. ayet inene kadar devam etti söyleminin Kur'an'da çok kuvvetli delillerinin olması gerekir!..

Davut zamanında Kâbe'nin statüsünün Mekke'den, Yaruşalim'deki Bet Ha Mikdaş (Beyti Makdis)'e kaydırıldığına dair Yaruşalim'in kible ve hac merkezi kılındığını söyleyenler de bu dönüşle ilgili olarak Kur'an'dan herhangi bir delil ortaya koyamamaktadırlar. Davut

zamanında Kâbe'nin hükmünün Yaruşalim'e kaydırıldığını söyleyenlerin getirdiği büyük delil ise şudur.

Bunun üzerine RAB o sabahtan belirlenen zamana dek İsrail ülkesine salgın hastalık gönderdi. Dan'dan Beer-Şeva'ya dek halktan yetmiş bin kişi öldü. Melek Yaruşalim'i yok etmek için elini uzatınca, RAB göndereceği yıkımdan vazgeçti. Halkı yok eden meleğe, "Yeter artık! Elini çek" dedi. RAB'bin meleği Yevuslu Aravna'nın harman yerinde duruyordu. Davut, halkı öldüren meleği görünce, RAB'be, "Günah işleyen benim, ben suç işledim" dedi, "Bu koyunlar ne yaptı ki? Ne olur beni ve babamın soyunu cezalandır."

O gün Gad Davut'a gitti. Ona, "Gidip Yevuslu Aravna'nın harman yerinde RAB'be bir sunak kur" dedi. Davut Gad'ın sözü uyarınca RAB'bin buyurduğu gibi gitti. Aravna bakınca kralla görevlilerinin kendisine doğru yaklaştıklarını gördü. Varıp kralın önünde yüzüstü yere kapandı. Sonra, "Efendim kral niçin kulunun yanına geldi?" diye sordu.

Davut, "RAB'be bir sunak kurmak üzere harman yerini senden satın almak için" diye yanıtladı, "Öyle ki, salgın hastalık halkın üzerinden kalsın."

Aravna, "Efendim kral uygun gördüğünü alıp RAB'be sunsun" dedi, "İşte yakmalık sunu için öküzler ve odun için düvenlerle öküzlerin takımları! Ey kral, Aravna bütün bunları sana veriyor." Sonra ekledi: "RAB Tanrın senden hoşnut olsun!"

Ne var ki kral, "Olmaz!" dedi, "Senden malını kesinlikle bir ücret karşılığında satın alacağım. Çünkü Tanrım RAB'be karşılığını ödemedenden yakmalık sunular sunmam."

Böylece Davut harman yerini ve öküzleri elli şekel gümüş karşılığında satın aldı. Davut orada RAB'be bir sunak kurup yakmalık sunuları ve esenlik sunularını sundu. RAB de ülkeyle ilgili yakarıyı yanıtladı ve salgın hastalık İsrail'den kaldırıldı.[15]

İslam alimlerine göre Davut zamanında Kâbe'nin statüsünün kaldırılıp yerine Bet Ha Mikdaş'ın konulduğunun delili işte bu pasajdır. Bu durumda Davut'un (as) yaklaşık olarak m.ö 1000 yıllarında yaşadığı tahmin edildiğinde Bet Ha Mikdaş'ın hac merkezi ve kible oluşu yaklaşık 1600 yıl sürmüş demektir. Oysa yine Müslüman alimlere göre, İsa (as) hem de bir resul olmasına rağmen Bet Ha Mikdaş'ı kible edinmemiş üstüne Yaruşalim için hiçte olumlu konuşmamıştır.

"Ey Yaruşalim! Peygamberleri öldüren, kendisine gönderilenleri taşıyan Yaruşalim! Tavuğun civcivlerini kanatları altına topladığı gibi ben de kaç kez senin çocuklarını toplamak istedim, ama siz istemediniz. Bakın, eviniz ıssız bırakılacak! Size şunu söyleyeyim: 'Rab'bin adıyla gelene övgüler olsun!' diyeceğiniz zamana dek beni bir daha görmeyeceksiniz."[16]

Ortaya konulan bu durumun bünyesinde cevaplandırılması gereken başka çok önemli soruları barındırdığı anlaşılmış olmalıdır. Bu örnek Müslüman, Yahudi, Hristiyan veya seküler tarihçiler üzerinde Tevrat'ın ne kadar etkin olduğunu göstermeye yetecektir.

Ortaya konulan örneğin oluşturduğu sorular ise hiç kimse tarafından nedense hiç sorulamamıştır.

Müslümanlar açısından hayati önem taşıyan kible konusuna bile Tevrat'ın yön verdiği düşünüldüğünde, tarihçiler ve tefsirciler tarafından verilen tüm bilgilere şüpheci yaklaşmanın ne kadar elzem olduğu kendiliğinden anlaşılacaktır.

Tarihçilerimize ve hatta tefsircilerimize göre Tevrat ile tarihi anlamak mümkündür ama Kur'an'ın böyle bir kabiliyeti yoktur. Kur'an'da anlatılan kıssaların insanlık tarihine ışık tutması mümkün değildir. Halbu ki Yusuf Suresi, İsrail oğulları ve onlara bağlı olarak anlatılan Mısır tarihini açığa çıkarmada en güvenilir delil olması gerekirken, kıssayı sadece öğüt ve nasihat çerçevesine hapsetmek İslam ulemasının boynuna yüküdür.

Bu kıssanın ihtiva ettiği ibret ve hükümler diğer kıssalarda yoktur. Bundan dolayı bu kıssaya kıssaların en güzeli denmiştir.

Yusuf'un kardeşlerinin eziyetlerine güzel bir şekilde sabretmesi ve onları güzel bir şekilde affetmesinden dolayı bu kıssaya kıssaların en güzeli denmiştir.

Peygamberlerin, salihlerin, meleklerin, şeytanların, cinlerin, insanların, hayvanların, kuşların, hükümdarların ve yönettiklerinin, tüccar, ilim adamları ve cahillerin, kadınların ve kadınların hilelerinin söz konusu edilmesi ve tevhid, fıkıh, siyer, rüya tabiri, siyaset, muaşeret, iktisat gibi hem dine hem dünyaya yarayacak pek çok faydalı hususlar bulunmasından dolayı bu kıssaya kıssaların en güzeli denmiştir.

Kıssada sözü edilen herkesin mutlu sona ulaşmasından dolayı kıssaya kıssaların en güzeli denmiştir.[17]

Kur'an'ın kıssa anlatmadaki hedefini Razi'nin ortaya koyduğu şekliyle anlamak elbette Kur'an kıssalarının tarihi yansıyan ve bugünü etkileyen olaylar üzerindeki derinliğinin görülmesine engel olacaktır ve olmuştur!..

Kur'an üzerinden yapılan tarih çalışmaları nedense Tevrat'ı belirleyici olarak baş köşeye koymaktan hiç vazgeçememiş, Kur'an delilleriyle özgün ve orijinal bir bakış açısını sanki bilinçli olarak geliştirmemiştir.

Ne yazık ki, bilinen Kur'an kıssaları işte bu özgün olmayan çalışmaların biçimlendirdiği şekliyle tarih ve tefsir kitaplarındaki yerlerini almış ve bu kitaplar geniş halk kitlelerini besleyen kaynaklar haline getirilmiştir.

Kabul etmek zor gelse de tarih boyunca yapılan Kur'an çalışmaları, Müminleri insanlık hayatına özgün değerler katacak tarihi de kapsayacak bütüncül yaklaşım biçimi geliştirememiştir. Bu çalışmalar ile Kur'an kıssalarında bir sürü açmazlar oluşturulmuştur. İşin daha da vahim boyutu, açmazların farkına varanlar yaklaşım biçimlerindeki yanlışları değil, Kur'an'ı sebep olarak göstermişlerdir. Bu öğrenilmiş anlam açmazlardan kurtulmak yerine Kur'an kelimeleri değiştirilmiştir. Bu kadar çok

meal müellifinin bir türlü özgün bir Kur'an meali ortaya koyamaması, apaçık Kur'an ayetleri hakkında bu kadar çok ihtilaf etmeleri bunun en basit bir delilidir.

Kur'an; en anlaşılır^[18], en kolay^[19], en hatasız^[20], en kurallı^[21], en açık^[22], en uyumlu^[23] bir dille ve Allah tarafından açıklanmış^[24] olarak inmesine rağmen, birbirinden farklı bu kadar çok mealin^[25] olmasının sebebi herhalde Kur'an değildir.

Bu durumdan yakınmak, oturup meal eleştirisi yapmak hiç kimseye bir şey kazandırmayacaktır. Yapılması gereken gerçekten Allah'a ve kitabına inanıp güvenen insanların her türlü soru ve sorunlarına Kur'an'ın cevap vereceğine sarsılmaz bir şekilde inanmaları ve güvenmeleridir. Kur'an her şeyin kitabıdır. Hayatın herhangi bir alanı onun kapsama ve kuşatma alanı dışında değildir. O her şeye karışan bir kitaptır. Her şeye karışan, kapsayan, kuşatan bir kitabın her şeye yetecek kapasitede olması gereklidir.

İşte Kur'an'a iman da tam burada başlamaktadır.

Ya Kur'an'ın her şeye karışan, kapsayan, kuşatan ve aynı zamanda bunu yapma kapasitesinde olan, buna güç yetirebilen bir kitap olduğuna güvenip inanacağız, ya da!..

Bir Mümin için *ya da* şeklinde başlayan cümleler ile ikinci bir iman şıkkı sizce olabilir mi...

[1] Tevrat'ta bu uzun dönemin 430 yıl sürdüğü belirtilir. Eski Ahit, Çıkış 12/40

[2] Nuh Arslantaş. Sâmiriler s.23

[3] Tevrat'ta Şekem olarak geçen bu yerin bu günkü adı Nablus'tur. Jarusalem şehrine 63 km uzaklıktadır.

[4] Kurban kesme yeri, adaklarını yerine getirme yeri.

[5] Nuh Arslantaş, Samiriler s.25

[6] Eski Ahit, 1.Krallar 11/1-13

[7] Samiriler, Yahudiler tarafından dindaşları olarak görülmez ve Yahudi kabul edilmezler. Aynı şekilde Samiriler de Yahudileri Musa dini üzerine saymazlar. Her iki kesimin elinde Tanrı Yehva'dan geldiğini söyledikleri TORA (Musa'ya verilen kitap) vardır. Günümüzde Samiriler'in sayıları oldukça azalmıştır. Abdest alış ve namaz kılış şekilleri Müslümanlarınkine oldukça benzerdir.

[8] Eski Ahit, Levililer 27/4

[9] Nuh Arslantaş, Sâmiriler. S.116, 117

[10] a.g.e s.118

[11] Ali İmran 3/96, 97

[12] Bakara 2/125

[13] Bkz; Hac 22/25-37, Beled 90/1-3, Bakara 2/124-146, Ali İmran 3/96-97, Tin 95/4, Nahl 16/123-125

[14] Taber-i Tarihi c.1.s. 508 – TDV İslam Ansiklopedisi c. 25. S.364 Kible md. Zamahşeri; El Keşşaf c.1.s.379. Kurtubi, El Camiu li-Ahkami'l Kur'an.c.2.s.370. Razi; Tefsir-i Kebir.c.3.s.545. İbn Kesir; Hadislerle Kur'an'ı Kerim Tefsiri c.3.s. 610. M. İslamoğlu; Hayat Kitabı Kur'an s.49. 270 nolu dipnot; A. Bayındır – Bakara suresi mealı S.77.Dipnot 121.

[15] Eski Ahit, 2.Samuel 24/15-25

[16] İncil, Luka 13/34-35

[17] İmam Kurtubi. El Camiu li Ahkami-l Kur'an. C.9 s.186

[18] Casiye 45/6

[19] Kamer 54/17, 22, 32, 40

[20] Nisa 4/82

[21] A'raf 7/52

[22] Fussilet 41/3

[23] Kehf 18/1-4

[24] Hud 11/1-2

[25] Bugün sadece Türkiyede satılan meal sayısı 100'den fazladır.